

Meet the Meforshim: Meet Targum Onkelus

לעילוי נשמת חיה רחל בת דוד צבי

ר' דניאל איזנברג, פרשת שלח תשפ"ג

תלמוד בבלי, גיטין נו:נז.

אונקלוס בר קלוניקוס בר ארתיה דטיטוס הוה בעי לאיגורי אַזל אַסקיה לטיטוס בנגידא אַמר ליה מאן חשיב בההוא עלמא אַמר ליה ישראל מהו לאידבוקי בהו אַמר ליה מיליהו נפישין ולא מצית לקיימינהו זיל איגרי בהו בההוא עלמא והוית רישא דכתיב היו צריה לראש וגו' כל המיצר לישראל נעשה ראש אַמר ליה דיניה דההוא גברא במאי אַמר ליה במאי דפסיק אנפשיה כל יומא מכנשי ליה לקיטמיה ודייני ליה וקלו ליה ומבדרו [ליה] אשב ימי אַזל אַסקיה לבלעם בנגידא אַמר ליה מאן חשיב בההוא עלמא אַמר ליה ישראל מהו לאידבוקי בהו אַמר ליה לא תדרוש שלומם וטובתם כל הימים אַמר ליה דיניה דההוא גברא במאי אַמר ליה בשכבת זרע רותחת אַזל אַסקיה בנגידא לישו הנוצרי אַמר ליה מאן חשיב בההוא עלמא אַמר ליה ישראל מהו לאידבוקי בהו אַמר ליה טובתם דרוש רעתם לא תדרוש כל הנוגע בהן כאילו נוגע בבבת עינו אַמר ליה דיניה דההוא גברא במאי אַמר ליה בצואה רותחת דאמר מר קל המלעיג על דברי חכמים נידון בצואה רותחת

תלמוד בבלי, עבודה זרה יא.

אונקלוס בר קלונימוס איגיר שדר קיסר גונדא דרומאי אבתריה משכינהו בקראי איגור הדר שדר גונדא דרומאי [אחרינא] אבתריה אמר להו לא תימרו ליה ולא מידי כי הוו שקלו ואזלו אמר להו אימא לכו מילתא בעלמא ניפיורא נקט נורא קמי פיפיורא פיפיורא לדוכסא דוכסא להגמונא הגמונא לקומא קומא מי נקט נורא מקמי אינשי אמרי ליה לא אמר להו הקב"ה נקט נורא קמי ישראל דכתיב (שמות יג, כא) וה' הולך לפניהם יומם וגו' איגור [כולהו] הדר שדר גונדא אחרינא אבתריה אמר להו לא תשתעו מידי בהדיה כי נקטי ליה ואזלי חזא מזוזתא [דמנחא אפתחא] אותיב ידיה עלה ואמר להו מאי האי אמרו ליה אימא לן את אמר להו מנהגו של עולם מלך בשר ודם יושב מבפנים ועבדיו משמרים אותו מבחוץ ואילו הקב"ה עבדיו מבפנים והוא משמרן מבחוץ שנאמר (תהלים קכא, ח) ה' ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם איגור תו לא שדר בתריה

תלמוד בבלי, מגילה ג.

ואמר רבי ירמיה ואיתימא רבי חייה בר אבא: תרגום של תורה — אונקלוס הגר אמרו מפי רבי אליעזר ורבי יהושע. תרגום של נביאים — יונתן בן עוזיאל אמרו מפי חגי זכריה ומלאכי, ונזדעזעה ארץ ישראל ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה... ותרגום של תורה, אונקלוס הגר אמרו? והא אמר רב איקא בר אבין אמר רב חננאל אמר רב: מאי דכתיב: "ויקראו בספר תורת האלקים מפורש ושום שכל ויבינו במקרא". "ויקראו בספר תורת האלקים" — זה מקרא; "מפורש" — זה תרגום; "ושום שכל" — אלו הפסוקין; "ויבינו במקרא" — אלו פיסקי טעמים, ואמרי לה — אלו המסורת! — שכחום וחזרו ויסדום.

במדבר י:כט

ויאמר משה, לחבב בן-רעואל המדיני חתן משה, נסעים אנחנו אל-המקום אשר אמר ה', אתו אתן לכם; לכה אתנו והטבנו לך, כי-ה' דבר-טוב על-ישראל.

תרגום יונתן על במדבר י:כט

ואמר משה לחובב בר רעואל מדינאה חמוי דמשה נטלין אנחנא מיכא לאתרא דאמר יי' יתיה איתן לכון איתא עימנא ונוטיב לך ארום יי' מליל לאוטבא לגיוריא על ישראל.

תרגום אונקלוס על במדבר י:כט

ואמר משה לחובב בר רעואל מדינאה חמויה דמשה נטלין אנחנא לאתרא דאמר יי' יתיה איתן לכון איתא עימנא ונוטיב לך ארי יי' מליל לאיתאה טבתא על ישראל.

במדבר טו:ג

ועשיתם אשה לה' עלה או-זבח לפלא-נדר או בנדבה או במעדיכם לעשות ריח ניחח לה' מן-הבקר או מן-הצאן:

תרגום אונקלוס על במדבר טו:ג

ותעבדין קרבנא קדם יי' עלתא או נכסת קודשיא לאפרשא נדרא או בנדבתא או במועדיכון למעבד לאתקבלא ברעוא קדם יי' מן תורי או מן ענא.

שמות א:ח

ויקם מלך-חדש, על-מצרים, אשר לא-ידע, את-יוסף.

תרגום אונקלוס על שמות א:ח

וקם מלכא חדתא על מצרים דלא מקיים גזירת יוסף.